

Табл. 3. Критерії оцінки інвестування ре інжинірингових бізнес-проектів

| Прояв           | Діапазон прояву<br>(тис. грн) | Показник часткової<br>корисності |
|-----------------|-------------------------------|----------------------------------|
| Дуже низька     | (0 – 10)                      | 0,0                              |
| Низька          | (10 – 20)                     | 0,2                              |
| Нижче середньої | (20 – 30)                     | 0,4                              |
| Середня         | (30 – 40)                     | 0,6                              |
| Висока          | (40 – 50)                     | 0,8                              |
| Дуже висока     | 50 і вище                     | 1,0                              |

Значення підцілей розраховувалися згідно з критерієм оцінки (табл. 3) за наступним алгоритмом:

- експертним методом визначено, що ваги кінцевих вартостей при визначенні різними методами є як 0,5:0,5 відповідно;
- для перетворення проявів величин альтернатив за проектами у показники часткової корисності використовувалася функція, що базується на залежності показників часткової корисності і їхніх проявів.

За допомогою наведеного вище алгоритму можна визначити значення показників часткової корисності для обох критеріїв.

Зважений показник часткової корисності розраховується шляхом множення показника часткової корисності на ваги приналежного критерію і підлеглої мети. Для альтернативи критерію кінцевої вартості майна, визначеної методом заборони сальдування цей показник становитиме для проекту:  $A = 0,6 \cdot 0,5 \cdot 1 = 0,3$ ;  $B = 0,8 \cdot 0,5 \cdot 1 = 0,4$ . Для альтернативи критерію кінцевої вартості майна, визначеної методом дозволу сальдування показник складе для проекту:  $A = 0,2 \cdot 0,5 \cdot 1 = 0,1$ ;  $B = 0,4 \cdot 0,5 \cdot 1 = 0,2$ . Для визначення загального показника корисності проектів необхідно підсумовувати дані показники для проекту:  $A = N = 0,4$ ;  $B = N = 0,6$ . Оскільки проект В має максимальний показник корисності, те цей проект відносно вигідний.

Метод аналізу корисної вартості в даному випадку лише підтвердив вигідність проекту порівняно з проектом А. За обома методами цей проект був відносно вигідним. Однак бувають випадки, коли за одним методом проект є відносно вигідним, а за іншим – ні. В цьому випадку корисно застосовувати метод аналізу корисної вартості, що зважить корисність отриманих оцінок і видасть кінцевий результат.

Аналіз корисності є відносно простим способом вирішення при багаточисливих проблемах, проведених з незначними розрахунками. Результати аналізу корисності можна відносно легко інтерпретувати, якщо нормування ваг цілей відбувається від 1 % до 100 %. Критерії мети, ваги цілей і функцій перетворення можна одержати тільки шляхом суб'єктивних оцінок, що може бути пов'язано з відносно високим рівнем витрат, а також неточністю оцінок.

Надалі передбачається дослідження економічної доцільності реінжинірингового проекту не тільки з точки зору інвестиційної ефективності, але й з технологічної та інформаційної.

### Література

1. Ермасов С.В. Финансовое стимулирование инновационной деятельности – С-Пб.: СПЭА, 1997.

2. Кокурин Д.И. Инновационная деятельность. – М.: Экзамен, 2001.

3. Олексюк О.С. Системи підтримки прийняття інвестиційних рішень на макрорівні. – К.: Наукова думка, 1998.

4. Ойхман Е.Г., Попов Э.В. Реинжиниринг бизнеса: реинжиниринг организаций и информационные технологии. – М.: Финансы и статистика, 1997.

УДК 330.83

Аналітик М.Б. Вербовий<sup>1</sup> – Центр підтримки  
приватної ініціативи, м. Львів

## КРАЙОВИЙ СОЮЗ КРЕДИТОВИЙ ЯК ФЕНОМЕН НАЦІОНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСЬКОГО РУХУ В ГАЛИЧИНІ НА МЕЖІ XIX-XX СТ.

На основі джерельного матеріалу першої чверті XX ст. аналізується діяльність найпотужнішої української фінансово-кредитної інституції у Західній Україні у цей період.

Analyst M.B. Verbovyy – The center of support  
of the private initiative, L'viv

### Regional Union Creditional as phenomena of the national economical movement in Galichina at the border XIX-XX centuries

The activities of the powerfull Ukrainian financial creditional istitution in the West Ukraine at this period analyzies on the basis of the source material.

Одним із засадничих завдань модерної національно-господарської самоідентифікації українства є осягнення ним безцінного досвіду багатовікової національної господарської традиції. Яскравою сторінкою цієї традиції є національний господарський рух у Галичині на межі XIX-XX ст. Аналізуючи феномен українського господарського відродження в умовах Австро-Угорської імперії, варто мати на увазі його специфіку, яка полягала у тому, що його фінансово-кредитне забезпечення було можливе тільки із національних джерел. Ця детермінованість була продиктована не мотивами національної виключності чи надуманої самоізоляції, а єдино можливим способом господарського самозбереження західної гілки української нації в умовах чужої держави. Позбавлені можливості державної підтримки та іноземних інвестицій, українці повинні були витворити власні фінансово-кредитні інституції, вкладаючи кожен зокрема у них свої незначні капітали. Нагальна потреба дешевого кредиту і подолання лихварського визиску, та певне сприяння австрійської держави власне кредитовим товариствам відіграли роль кредитової кооперації у господарському поступі українців. Роль її фінансового й організаційного центру наприкінці 1890-х років посідає Крайовий Союз Кредитовий (КСК).

Заснуванню Союзу передувала величезна робота з витворення інституційного ґрунту його функціонування. Як стверджується у ювілейному виданні, присвяченому 25 роковинам діяльності КСК, "крім чисто зовнішніх перешкод малося до діла з інертністю суспільства, що довгий час не усвідомлювало собі значіння в житті економічної організації. Потрібна була вперта,

<sup>1</sup> Робота виконана у Національному інституті проблем міжнародної безпеки РНБО України.

30 березня 1905 р., після делегування зазначених вище функцій ново-заснованим кооперативним інституціям, КСК приймає новий статут, згідно із яким надає короткотермінові кредити для кооператив – членів Союзу, а також виступає посередником щодо надання кредиту іншими кредитовими ус-

Табл. 1. Динаміка росту кількості членів КСК впродовж 1899-1913 рр.<sup>2</sup>

| №<br>з/п | Кількість<br>членів                               | Роки |      |      |      |      |      |      |      |      |      |      |      |      |      |      |
|----------|---------------------------------------------------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|
|          |                                                   | 1899 | 1900 | 1901 | 1902 | 1903 | 1904 | 1905 | 1906 | 1907 | 1908 | 1909 | 1910 | 1911 | 1912 | 1913 |
| 1        | Загальна<br>кількість                             | 258  | 312  | 358  | 391  | 448  | 493  | 517  | 523  | 570  | 680  | 740  | 822  | 858  | 889  | 906  |
| 2        | Кількість ко-<br>оперативів                       | 28   | 38   | 56   | 68   | 82   | 95   | 118  | 130  | 180  | 175  | 223  | 331  | 375  | 412  | 427  |
| 3        | Частка від<br>загальної<br>кількості<br>членів, % | 10,9 | 12,2 | 16   | 17   | 18   | 20   | 23   | 26   | 31   | 27   | 30   | 40   | 44   | 46   | 47   |

Незважаючи на зменшення фізичних осіб – членів Союзу із початком Першої світової війни у 1914 р., кількість кооперативів зросла із 427 до 438. Тенденція до зростання кількості фізичних осіб у КСК усталюється, починаючи із 1917 р. і уже в 1923 р. кількість таких членів збільшилася на 222 особи, тоді як кооперативів – лише на 36 членів.

<sup>2</sup> Двадцять п'ять літ існування Красового Союзу Кредитового (1898-1923). – Львів: Накладом КСК. – 1924. – С. 9-10.

Табл. 2. Динаміка росту капіталів КСК впродовж 1899-1913 рр.<sup>1</sup>

| № з/п | Види капіталів                    | Роки    |        |          |         |           |           |           |
|-------|-----------------------------------|---------|--------|----------|---------|-----------|-----------|-----------|
|       |                                   | 1899    | 1902   | 1905     | 1908    | 1911      | 1912      | 1913      |
| 1     | Виплачено за вкладками, у коронах | 18 361  | 38 451 | 66138    | 344 439 | 1 018 364 | 1 032 364 | 1 053 363 |
| 2     | Резервні фонди, у коронах         | 528     | 1 449  | 4 523    | 15 947  | 40 962    | 49 045    | 56 731    |
| 3     | Разом                             | 18 889  | 39 900 | 70 661   | 860 389 | 1 059 620 | 1 081 409 | 1 110 094 |
| 4     | Вклади по роках, у коронах        | 183 994 | 547405 | 1126 627 | 489 474 | 2 001 590 | 2 098 081 | 1 706 199 |

Розміри власних капіталів (виплачені паї (уділи) та резервні фонди) Союзу впродовж світової війни та визвольних змагань вдалося утримати на одному рівні. У 1920-1923 рр. їх номінальна сума зростає майже у 314 разів, проте реальна вартість цієї астрономічної суми (382 823 489 польських марок у 1923 р.) була доволі незначною.

Загалом у період, який ми розглядали кредитна кооперація стала найпотужнішою складовою українського кооперативного руху в Галичині, що дозволило навіть в умовах світової війни та визвольних змагань зберегти здобутки національного господарського руху другої половини XIX – початку XX століття. Досвід формування національної фінансово-кредитної сфери того часу вказує на те, що прогрес у цій справі залежить передусім від інституційної розбудови підвалин громадянського суспільства.

УДК 65.012.12

Ст. викл. Н.І. Власюк – Львівська КА

## ДО ПИТАННЯ ПРО СУТНІСТЬ ФІНАНСОВИХ РЕСУРСІВ ПІДПРИЄМСТВ

Проаналізовано різноманітні підходи щодо визначення терміну "фінансові ресурси", досліджено їх суть та значення у забезпеченні розширеного відтворення підприємства. Розмежовано поняття "фонди", "фінансові ресурси" і "капітал".

Senior teacher N.I. Vlasjuk – Commercial Academy of L'viv

### The essence of the financial resources

We have seen different points of view concerning determine of the term "financial resources". We have investigated their meaning when we have to provide extend reproduction of the enterprise. We have separated the terms "funds", "financial resources" and "capital".

Будь-яке підприємство, незалежно від форми господарювання та виду діяльності, спирається у процесі функціонування на певну суму грошових коштів. Ці кошти живлять підприємство, дають йому змогу вільно розвиватись. При цьому вони безперервно обертаються, перебуваючи в грошовій чи товарній формі. Швидкість та масштаби руху коштів значною мірою визначають успішність розвитку підприємства, рівень його конкурентоспроможності на ринку.

<sup>1</sup> Двадцять п'ять літ існування Красового Союзу Кредитового (1898-1923). – Львів: Накладом КСК. – 1924. – С. 10-11.

Частиною грошових коштів виступають фінансові ресурси. Про це пише О.Д. Василик: "...не всі грошові ресурси є фінансовими ресурсами. Поняття "грошові ресурси" значно ширше, але фінансові ресурси завжди виступають у грошовій формі. Грошові ресурси стають фінансовими ресурсами тоді, коли вони концентруються у відповідні фонди, для яких встановлено порядок створення і використання" [1].

Такої ж думки притримуються О.М. Бандурка та М.Я. Коробов: "Фінансові ресурси – це централізовані і децентралізовані грошові фонди цільового призначення, які формуються у процесі розподілу і перерозподілу національного багатства" [2]. Тут виникають певні труднощі стосовно застосування даного твердження щодо діяльності сучасних підприємств.

На сьогодні підприємство не може спочатку формувати спеціальні фонди із отриманих коштів, а вже потім їх вкладати в реальні основні і оборотні засоби. Чим швидше підприємство пустить в оборот кошти, тим більшу величину доходу і прибутку воно може отримати в майбутньому. Кожна втрачена хвилина може вилитись підприємству у небажані збитки або недоотримані прибутки.

Сьогодні поняття "фонд" як організаційна форма руху коштів поступово зникає з термінології підприємства. У балансі поняття "фонд" замінено поняттям "капітал". Щодо фондів, то, наприклад, В.В. Ковальов пише про них так: "Не випадково багато які підприємства уже не поспішають створювати різноманітні фонди, а акумулюють їх у вигляді нерозподіленого прибутку; до речі, подібна практика звичайна у більшості економічно розвинених країн" [3].

Про які фонди у такому випадку можна говорити при визначенні фінансових ресурсів? Як у сучасних умовах сформулювати визначення фінансових ресурсів? Цікаве визначення даного терміну можна знайти у В.Г. Белопіпечко: "Фінансові ресурси фірми – це частина грошових ресурсів у вигляді доходів і зовнішніх надходжень, призначених для виконання фінансових зобов'язань і виконання затрат із забезпечення розширеного відтворення" [4]. Проте, і з цим твердженням можна не погодитись.

Виручку і дохід у повному обсязі не можна зарахувати до фінансових ресурсів. Єдиною частиною доходів, яка належить до цих ресурсів, є нерозподілений прибуток, оскільки він капіталізується. В умовах ринкової економіки фінансиста часто оперують поняттям "капітал". Розвиваючи свою думку, В.Г. Белопіпечкий стверджує: "...капітал – це частина фінансових ресурсів, що введені фірмою в обіг і приносять доходи від цього обігу. У такому сенсі капітал є перетвореною формою фінансових ресурсів" [4].

Отже, замість фондів на перший план виходить поняття "капітал". У чому ж відмінність між цими поняттями? Згаданий вище автор стверджує: "...в будь-який момент фінансові ресурси більші або дорівнюють капіталу фірми. При цьому рівність означає, що у фірми немає ніяких фінансових зобов'язань і всі наявні фінансові ресурси перебувають в обігу" [4]. Таким чином, автор до зобов'язань підприємства відносить позиковий капітал, а до капіталу – власний капітал. Проте, підприємство має зобов'язання не лише перед кредиторами, а й перед акціонерами. Весь пасив відображає джерела фінансування капіталу підприємства, тобто показує, скільки і кому під-